

СТРАЖИЛОВО

ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

ВЛАСНИК И УРЕДНИК ЈОВАН ГРЧИЋ.

БРОЈ 24.

У НОВОМ САДУ 11. ЈУНИЈА 1887.

ГОД. III.

БАЈКА О ЈАСИЦИ.

Пукло поље око мене,
У даљини суре стене.

На средини мало хлада,
Где јасика пушти млада.

Њезино се лисје нија
И кад лахор не ђарлија.

Она шуми са висина
Мутне бајке од старина.

Она прича: „Било ј' давно,
У минуло доба тавно —

„Ја сам лепа мома била
И сурова, као вила.

Београд, 20. Маја 1887.

„Ја љубити нисам знала,
Нит сам коме руку дала.

„Бог ме зато — она збори —
У јасику младу створи.

„Тако трајем од вајкада,
Тако шумим још и сада.

„Кад у летње подне жарко
С неба сија сунце жарко —

„Млади пастир догна стада
Под окриље мога хлада.

„И под шумом густа грања
О јасици снове сања.“

Војислав.

НА СТРАНПУТИЦИ.

ПРИПОВЕТКА ИЗ СРПСКОГ НАРОДНОГ ЖИВОТА.

НАПИСАО МИЛУТИН ЈАКШИЋ.

I.

Вад се већ канда и лету додијало летовати и сунцу жећи, а окореле чизме и опанци ожеднили влаге и блата, навукосе се облаци, стаде падати киша, падаше неколико дана те време јако захлади. Тако се од једаред године 187* спустила јесен на Сумраковац.

Ласте оставише гнезда, скупише се око цркве, па утекоше мутној јесени, а Сумраковац оста за њима, као пуст. Чињаше се Сумраковчанима, да је на њихово село заборавио и Бог и људи.

Онај зрачни и ведри видокруг, што се лети тако пријатно смеши и пушта ти мисао да рони дубоко у његове просторије, — покрили испробојни, суморни облаци и притиснули душу човечју, као камен. Блато, да ти је гроза помолити се на улицу. Па богме ду-

хну и ветар, онај пусти Маџарац. Сумраковац дошао прави сумраковац.

Пут се провалио, па се готово не може у суседну варошицу. А требало би отићи и покуповати што шта за зиму. Баш добро захладило. Учитељевој деци почеле већ зепсти ноге. Па канда ни Крањац не ће ове јесени у Сумраковац. „Од њега би се бар могло купити чарапа и других ситница“, помислила учитељка.

Но ту се госпођа учитељка мало зарекла. Баш тога дана, најгаднијега и најсумренијега, допешачио је у село жељени гост, главом први Крањац, који обилази ове године наше село.

Био је то висок плав Словенац са грдним сандуком на широким плећима, са великим чизмама и палицом, тим верним другом, на који се ослања, кад

гази блато клизавом путањом или стане, да одмори своје утрућено тело.

Чим је дошао у село, одмах заредио од куће до куће.

„Хоћете купити марама, чарапа, ђердана, маказа, чипака. . . ?“ тако би стао ређати својим особеним словенским нагласком ствари, што их има на продају.

Чељад у кући стане цика и трка. Лепа швигарица радује се огледаоцету, које јој тако пријатно потхрањује сујету девојачку. Мушкарац још од пролетос снови о дромбуљи. Деда и мајка радују се начарима, девојчица ђердану, мати чарапама.

„Мати, мати, ево Крањац, ево Крањац! Хоћемо ли га звати унутра?“ вичу деца.

„Па зовите га,“ одазива се мати и привезује кецељу. А сеша још недоплетена трчи на двориште.

Уђе Крањац трома у собу, спусти свој сандук на сто и тешко одахне, па онда отвори сандук и стане ређати своју робу по столу. Свака рука халапливо потегне за неком ствари. Отпочне и ценкање. Крањац монотона одговара или ћути на примедбе, којима му робу или цену побијају, а у сетним му очима јасно се огледа терет и досадност његове трговине. Хладан је, и ако га у каквој бољој кући чим понуде. Једе само и ћути, а мисли су му вазда тамо где год у штирским горама. Тек га трећа четврта чаша вина мало раскрави, и ако га онда што запиташ, рећи ће ти и попричати коју. Али то ретко где бива.

Тако он улази у сваку кућу: и надничарску и попину и кнежеву. Није обишао ни газдачке куће првог татора сеоског, Леонтије ча-Крстина.

Кад је Крањац ступио у собу ча-Крстиних, баш се ту десило друштво на посетку. Осим домаћина и његова сина Младена седио је ту њихов сусед Мита поп-ђукин, већ старији човек, а по изгледу прави јадник. Одело му тако повештало, да му се боја не разазнаје. На долама пуно закрпа. Очима жмирка, као да га вређа и то мало светлости мутнога дана, а прсти му дрхћу. Нос му је модар од пића, а лице преживило, пуно бора. Мита је пропао газда. Од оца Живе наследио је лепо имање. Поп-ђукини су старе газде. Живин прадеда био је попа, онај добри поп Ђука, о коме сумраковачко предање вели, да је беспослен јариће крстио, а та се приповетка после разнела по целој Трапгалији, па и по читавом свету. У осталом то тешко да ће бити истина; бар судећи по живим сумраковчанима и њихови стари морали су бити мудри људи. Но и ако се не може поуздано дознати, да ли је поп Ђука — Бог да му душу прости — крстио јариће или не, толико се зна за јамачно, да је својој деци и унуцима оставио лепо имање. То је имање прелазило с оца на сина и дуго

се чувало у породици поп-ђукиних. Било је то лепо и велико имање, али ипак не толико, да није могло проћи кроз широко грло газда-Митино.

Газда-Миту убила је варошка кућа. Као писмена газду човека изабраше га сељани за касира. Ако је Сумраковац сиромашан и мален, велика је порција, па новаца у каси као плевне. Па опет господар-касиру не приличи, да иде у крчму, а ко чешће иде у крчму, чешће се „развесели“. При том вам је сваки човек, (заједно са својим трбухом), као што знате, жива хала. Ако се данас лепо провеселиш, сутра хоћеш још лепше; ако се данас напијеш, сутра ћеш се опити. Ето, на тај тајанствени начин постаде од господар-Мите и касир-Мите прост Мита, од Мите пудар Мита. А било је јака изгледа, да ће од пудар-Мите данас сутра постати просјак Мита.

У друштву је даље био некакав дошљак из бела света, звао се Карло Брежовски. Његова прошлост није била позната никоме у селу. Приповедао је баш мало час, како је дошао у Сумраковац пре петнаест, што ли, година. Тврдио је, да је и он војевао, у пољском устанку, па је морао побећи као и многи други Пољаци. Уверавао је присутне, да је он једаред био богат и велик човек, да је многе школе свршио; али га је судбина по несрећи бацила у Сумраковац, да ту као изгнаник за свој народ својом великом науком једва заслужује свакидању кору хлеба. Приповедао је о некаким генералима, великашима и богаташима, с којима је био у великом пријатељству, а дукати се у тим приповеткама просинили као песак, који у оним славним временима његове прошлости није готово ништа значио. У току тога приповедања чешће би уздахнуо, упрко би своје сјајне очи у слушаоце, да им погоди мисли. Слушачи су га гледали с чуђењем и неповерењем. Колико је било истине у његовим речима, нису знали, а нису баш здраво ни разбирали за то.

Карло је сићушан, мршав, омален човек. Његово лице бледо као восак, изражајне очи и високо чело продирали су чисто у човека. Морао је врло јадно живити, јер ничега није имао, а ужитак је заслуживао правећи сељацима разне уговоре, тужбе и инштанције. Оскудица му се види и на оделу. Носи и зими и лети неки жут јесењи капут, око врата мараму, а на глави висок, похабан шешир.

Од оних, који су код татора Леце били на окупу, још је само могао привући на себе пажњу чича Драгић, кога су иначе сви у селу звали бабом, све до скоро сеоски кишбирив, иначе најучевнији политичар међу својима и чувено приклапало и мудрица. Његово живо старачко лице увек се смешило, а сузне очи издавале су већ дубоку старост.

О оним другим комшијама, који су ту били, не

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

може се готово ништа рећи. Све су то врло обични људи. Нит су, т. ј. кадгод били богати, пропали се, па пропали, нит су дошли из Пољске, већ су то били најобичнији Сумраковчани, са свима манама и врлинама осталих својих земљака. Нису, на пример, ни лепа ни ружна, ни мудри ни луди, онако у средњу руку. Верују у виле, вештице и све друге духове, о којима су игде што чули. Код куће славе сваки могући светачац, а у цркву ретко иду и о већим празницима. Бољем и имућнијем од себе завиде из све душе, а наспрам сиромашнијих и јаднијих су врло милостива срца. Обичаја се својих чврсто држе, а од туђих само се по који рђав могао угнездити у њихов живот. Раздор и парницу милују нада све, а неслога је онај црвени конач, што се провлачио кроз цело предање и историју тога малог села. Ракију не пију само из празна сатлика. Сиромашни су као и огромна већина осталих њихових земљака и баш с тога — у добри час — често празан сатлик за њих зева. То су им у главном опште особине, а личних својих немају готово никаквих.

С отим гостима седи татор Леонтија и његов син Младен. О њему влада у селу мишљење, да је најпоштенији од свију татора, што их је икад Сумраковац видио. Да ма кога у Сумраковцу запитате, какав је човек чича Леца Крстин, сваки би вам одговорио: „Најбољи и најпоштенији у селу“. И јесте заиста ваљан човек, и све што ради, на свом је месту. Свој лепа глас чува као очи у глави па и има га.

Седе тако ту на посетку, разговарају се и пију ракије. Разговор се води о свачему.

Прво се саветовао газда-Леонтија са Брежовским о неком процесу. Прошло је година, од како чича Леонтија (и ако је још јак и држећ човек, зову га чичом због седине) тера процес са својим братом Николом. Кад им је умрло отац, чича Сава, стадоше се делити, а били су већ по одавна у завади. У свему се погодише којекако, али око неког парчета винограда крвно се посвађаше. Започе се процес, који се здраво отегнуо. Међу тим су обоје ишли у виноград и сваки је од њих вадио воће, да другом напроси. Кад се једном у винограду сукобише, смрче им се обојици пред очима. И они се немо, још из далека, устремише будацима један на другог. Би била потекла крв, а и мртва глава би можда пала, да их добри људи, који се ту десеше, не раставише. Процес траје још једнако. Свака страна има добрих саветника и сваки је од парничара више потрошио на вишкале и њихове сеоске проводације, него што вреди онај виноградац.

Кад погледате тог поштеног и доброћудног Леонтију, помислили би, тај човек ваљда никога не мрзи. И заиста он никог не мрзи, али свога брата

Никола — кад га види, кад га чује, кад само помисли о њему, чело му се наоблачи, обрве му се скупе, а варнице чисто севају из ока. Како је добар газда, — има преко две сесије земље, — а штедљив човек, могао би уз оно мало трошка, а са јаким радном снагом красно напредовати. Али он воли и од непокретнине што открити, него да изгуби парницу.

О том процесу водио се разговор, док нису почели долазити комшије. Онда је Младен изнео ракије, а ракија — ваљда што је женског рода — врло је разговорна, те се одмах развео жив разговор.

Од једном ће запитати Милић Гладилов, сетивши се причања Карлова:

„Па с ким сте се ви тукли, кад је била ваша револуција?“

„С Русима“, одговори Карло.

„С Русима? Е ђавола! Ја сам мислио, и ви сте се тукли с вашим Маџарима. Ја сам слушао, да су и Руси Срби, а и ви Пољаци сте као Срби, само што имате други закон. Па како онда да се с Русима тучете? Не мож' бити.“

И у осталим слушаоцима породила се сумња па и негодовање. Тај Карло мора да је каква лажа и протува. Само чича Драгић и Младен зна, да је Карло истину рекао. Али Младен ћути, а баба се врпољи.

„Како се могу тући Пољаци са Русима, кад су Руси најјача нација на целом свету, а о Пољацима не би у свем селу нико ни знао, да није дошао међу њих исти Карло“, — тако у себи мисли Милић, понда рече на глас:

„Где би Руси дирали у Пољаке, кад ето хоће све Србе да ослободе од Турака?“

„Не знате ви, какви су Руси. Гори него Маџари!“ вели па то Карло.

„Е, да богме, шта говориш, човече?!“ рекоше сви као у један глас и наљутише се.

Карло се уједе за језик. Види, да то није требао рећи, јер се и сам домаћин намргодио. Хтеде то забашурити и продужити приповетку, па мало похвалити руско јунаштво, не би ли загладио непромишљене речи. Но прекиде га ча Драгић.

„Чекај, чекај,“ и он се накашља дваред три. „Та ја сам с новинама баш имао посла; ако ико, ја сам баш имао. Кол'ко их ми је прешло преко руке, док сам их за толико година из дана у дан с поште доносио. Па сам млогу паметну чуо. Јеси чуо, ако хоћеш да будеш паметан, иди у паметно друштво. А ја сам баш био за мога века у лепим друштвима. Промен'о сам, Богу хвала, три натароша, а кол'ко кнезова! Хој, хој! Па и сам читао српске новине. Ал ме је свако и честовао. Не к'о сад

бог кишбинова што нико ни не зарезује. Е, ал тако је то.“

„Ја ћу вам рећи: јест, истина је, Рус је стао Пољаци ногом за врат. Ал то није хтео народ, већ цар. Тамо нема да ко пита народ...“

„А зар нас ко пита?“ упале му у реч Милић.

„Него да шта ти мислиш. А да што бирамо депутирце?“

„Здраво нас пита депутирац, шта хоћемо. Па ено онај, што смо га бирали пре две године, пита нас, шта хоћемо, да ради за нас. А ми сви у глас: да се смањи порција. „Смањиће се, смањиће,“ вели он. Порција сад, хвала Богу, још већа. Боље да је казао, да ће се дићи, па да се у место тога смањила, него ту лагати. Ето ти депутирац!“

„Хајд ћути ти, Милићу, кад не знаш ништа. Да ко ради све него депутирци! А ваљда не може један депутирац против свију. Кад они други сви хоће, да се подигне, па шта ћеш онда, — кажи?“

„А што они други не слушају своје бираче, па је зацело не би дизали.“

„Знаш ти! Можда они други не ће, да се порција смањи. Има богатих људи тамо по Маџарској, па им ова порција није ништа“... извлачио се баба, шмркајући. „Доста то, у Русији нема, да народ бира депутирце, к'о што је код нас; већ што хоће цар, то тако мора да буде, а цареви су у старо време били Швабе. Ех, та свему је Шваба крив. Народ не ће, ал сила Бога не моли, па шта ћеш онда? Ето, па прилику, шта би ти, Милићу, радио, да те позове цар у рат? Морао би ићи ма на свог рођеног брата. А Руси, ех Руси! То су вам тако поштени људи, да им пара нема. Па јаки људи. Што сам видио једног Козака у календару, страхан је, Бого моја, мислиш: Краљевић је Марко...“

„Знам, знам, имам баш тај календар“, рече домаћин и скиде са слемена некакав календар.

Сви се дивили.

„Гледај га, Карл. Јесу л' таки Пољаци? Свих седам краљевина да ударе на Руса, па још му не би досадили. Па шта ћете ви Пољаци? Ви сте били још највише криви. Право је имао руски цар, што вам је стао ногом за врат. Тако бих био и ја урадио, да сам био на његовом месту...“ И баба јаче стиште зубима камиш.

„Што смо били криви?“ запита Карло.

„Били сте криви.“

„За што?“

„За што? За то. Криви, па ето!“

Сви се сложили, да су и Пољаци нешто били криви, ал Шваба највише. „Бадава, Шваба је онај сејач, што иде по свету, па сеје мржњу,“ рече неко.

„Ал кад из тога семена никну батине, па сејача

по глави, шта велиш, Милићу?“ одговори баба, а хоће да пукне од смеха

„Ако ћемо на што“, повукао се Карло, „истина је, да је Шваба крив. Шваба је свуда крив. И у нашој царевини он влада. Од Швабе и од Чивутина је све зло.“

Тако се некако сложише, да је у сваком злу Швабин квасац, па онда поче опет Карло даље приповедати.

„И јесу Руси јунаци, страшни јунаци! Онда (у револуцији) био сам ја млад, здрав, крупан момак. („Можда је и био“, помисли Милић; а баба се насмеши у страну). Био сам официр и летио сам на коњу по бојишту. Звижде танад око главе, да ти срце задрхће. Ал за час ти утрне страх, огуглаш, па гледиш, како се час овде час онде изврне човек, а свега га крв облије, ил му се распени глава. Јурим тако по бојишту, танад пада око мене као киша, док ми једно не скиде солдачку капу с главе. Друго ми већ уби коња...“

„Гађа Рус, није шала“, примећује Милић.

„Понда сам се намерио на једног Руса. (Дошло било до сабље и до ножа.) Лева му рука одсечена, па виси и климата о једној жилици. Крв му лоши из ране, ал он ништа не мари, већ узео сабљу, па управо на мене. Узео и ја сабљу, па на њега. Зазвечаше сабље, све варнице севају, ал се не да Рус, макар да је рањен.“

„Не да се богме,“ понови Милић.

„Тако смо се тукли и тукли. Не може он мене, а не могу ја њега. Ја све мислим, малаксаће. Ал нема ту ништа. Истекла из ране силна крв, он сав побледео, ал се држи. Био је грдосија од човека!“

Ту стане Карло палити лулу, да би љубонитство још подигао.

„Па шта је даље било?“ запита Милић, а не дише.

„И ја се уморио, ал он тек што није клонуо. У том долети од некуд тана и погоди Руса баш у чело, а он паде мртав.“

„О, о!“ уздахнуше људи, па се замислише, и се-тише се оних сретних времена, кад није било барута, те је јунаштво вредило. А сад да дође сам Краљевић Марко, не би могао ништа. Кврц, и убије га ма каква шуша.

„А какве је аљине им'о?“ запита комшија Пера.

„Богато је био одевен. Све бљешти злато на њему. На грудима пуно ордена, а испод њих дебео златан ланац. На прстима ваздан прстења са драгим камењем.“

„Ал су богати ти Руси!“ дивео се Пера.

„Па јесу ли вас побили?“ запита домаћин.

„Јесу. Добро смо се држали, ал сили нисмо могли одолети.“

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

„Силан је Рус, кажем ја; нико се с њим не може мерити!“ вели баба. „Ал све то, што је Карло приповедао, није ништа спрема оног, што сам ја доживио.“

Баба се узе дуго накашљивати, а то је ваљда знак, да ће дугачку приповетку приповедати. Већ зинуо и почео: „Кад сам оно четр'ест осме био на Кикинди...“

Ал отворише се врата и унутра уђе Крањац.

„Хоћете купити...?“ И стаде ређати.

„Не треба ништа,“ рече баба љутито.

Уђе у собу домаћица баба Мила и снаха јој, Даница, жена Младенова.

Е ово, е оно, изађе најпосле, да има ситнарије, које би се могле за кућу покуповати.

„Мени треба марама и кецеља,“ вели баба Мила.

„Мени би требале једне маказице и напрстак,“ вели Даница.

Крањац спусти сандук на сто.

Даница приступи Младену и шапћући заиште од њега поваца.

„Немам“, осече се он на њу, а она се сиротица повуче низ пећ.

Кад јој свекрва покупова, што је хтела, она се окрете снаси.

„Шта ћеш ти, рано?“

„Не ћу ништа. Што ми треба, узеху на вашару.“

„Ди ти је вашар? Мо'ш се до њега сита нарадити. Узми сад, кад се десила прилика. Ево ове маказе. Шта мислиш?“

Тако и Даница изабра, што јој требаше, а чича Леонтија све исплати.

„Хоћете купити календар?“ запита Крањац.

„Зар имаш и књига?“

„Имам ево и Свето Писмо.“ Па извади српску библију.

„Календар имамо, већ дед да видим Свето Писмо,“ вели чича Леонтија, а Крањац му пружи библију.

Сви је стадоше разгледати. Лепа књига.

„Да л' да је узмем?“ запита домаћин.

„Па узми,“ вели му комшија Пера, „писмен си, а и Младен зна лепо да чита.“

„Узми, узми, човек си тотор,“ вели Милић.

„Треба да узмеш, па да је читаш и разумеш, а не да те у цркви попа вара,“ вели Карло.

Домаћица с разрогаченим очима погледи Карла, а своје старцу рече:

„Узми, Лецо. Света књига и босиљак доносе благослов у кућу.“

„Узми, бабо, узми,“ говораше и Младен.

„А шта велиш ти, Мито?“ насмехну се домаћин.

„Баш добра ракија, добра ракија. Ди си је таку испек'о?“

И он натеже бардак, а грлић му се чисто упи у уста.

„Та, не говорим о ракији, већ о књизи,“ рече домаћин, а цело се друштво засмеја.

„Каква књига?“

„Свето Писмо, ево, погледај га.“

„А, Свето Писмо!“

Мита прихвати књигу и стане је превртати по рукама, а руке му дркћу као прут. Разгледаше је са свих страна. Прво се смејао као и обично, па се онда од једаред уозбиљи и управи укочен поглед у књигу. Тако се забленуо подуже у књигу, а на очи му ударише сузе.

Сви га с чудом погледали, а он с неком тежњом преврће листове, а сузе му једнако теку.

„Мити иде ракија на очи,“ примети Милић.

Мита и не узе на ум ту шалу. Савест, успавана и готово умртвљена, пробудила се у том тренутку. У очајном му погледу виде се знаци кајања.

„Ја ћу умрети, а...“ прошапута и сав се стресе.

„Не бој се, не ћеш умрети. Гром не удара у коприву,“ нашали се Пера Загорица.

Они други га гледе са саучешћем. Мисле: „Има то људи, који се кају и плачу, кад се опију.“

Тако чича Леонтија купи библију. У побожној својој души осећао је задовољство са те сретне куповине. Радовао се, што ће ових дугих јесењих и зимских вечери провести многи сладак час у читању свете књиге. У духу гледа своју кућу као мали храм, у којем почива слово божије. У добри час дошао Крањац.

„Па деде, да попијемо и алвалук на пазар. Напи, Мито брате, напи,“ рече домаћин.

Мита ништа не одговори, већ само остави бардак на страну и диже се, па оде батргајући се у виноград.

За мало па се разишло и остало друштво од татора Леонтије.

Кад је Мита отишао у виноград, затекне онде газду од винограда, а дошао да однесе кошнице у село.

„Ти си, несретниче, опет пијан. Скиташ се и пијеш, а где овде нема две кошнице. На поље из винограда, не требаш ми више!“

Тако му отказа пударину.

(Наставиће се.)

ПОСЛЕДЊИ ЧОВЕК.

(ПЕТЕФИ.)

та је то горе? Је ли небо
Ил гроб? Да, гроб је, у ком лежи
Мртвачки грдни сандук — земља.
А онај тамо сјај над нама
Је л сунце? Ил је гробна жижа?
Да, гробна жижа бледа зрака,
Што по светлуца грбној ноћи
И ма̀ла таму рујно-жуто.
Свуд је тишина... Само чујем...
Ја не знам, шта је сред тишине:
Је л девин глас ил тичја песма?
Не, није то, већ... први глођу
У сандуцима хладне мртве
И пију очи... оне очи,
Које љубављу негда сјаху,
Ил пламтијаху људском мржњом,
Ил извираху из њих гадно —
Као што вире проститутке
С прозора својих — гордост, обест,
Ненавист, презор, нискост душе.
Те очи пију први... Па је
Сад хладно срце, тај малени
Пакао, у ком се врази лђгли
И у ком гломача порока

Гораше огњем неугасним.
Но сад је свему крај. Све ђути.
Не каља нико име другог,
Не продаје се домовина.
Не злоби брату, пријатељу...
Нит иког више гризе савест
С овог ил оног дела злога.
Но савест је већ давно мртва:
Колено доба новијега
Знало је њу тек из чувења. —
Свему је крај већ. Све је мирно.
Склопљене очи. Хладно срце.
Сам ја још један живим ево
У тој шупљини, у гробници,
И тугујући чекам неког,
А кога? Смрт... Но још је нема.
Ох, жури смрти, не бој ме се,
Што негда с тобом мејдан дељах:
Ја нисам више ко сам био,
Што сам у коштац сваком ишао:
И судбини и целом свету.
Слободно ходи. Предаћу се,
Јер немам снаге. Слаб сам прашак...
Ти буди олуј. Одувај ме!

В. Брачић.

ОЛГА.

ПРИ ПОВЕТКА ИЗ ЖИВОТА.

НАПИСАЛА МИЛЕВА СИМИЋА.

(Наставак.)

Можда би сувишно било и казивати, да ја никад нисам много давала на снове, али морам ти признати, да ме је тај сан мало узнемирио.

Када се сутра дан нађох са Ружићком, поче ми она поново говорити о Павлу.

»Знате ли ви«, говорила ми је међу осталим, »да нема смисла, што од мене тајите, шта је било међу вама и Павлом. Та он је са мном говорио о вама, да, и то тако говорио, да се ја надам најбољем свршетку, а ето ми крај свег обећања не јавља још ништа. Пристао је, да му чувам оно мало заштеђених новаца, казивао ми је, да ће пристати, да га употребим око његове женидбе, бог зна како се бринуо за ваше здравље, које вас је у ово последње напустило и — а најпосле што да вам тајим? — признао ми је, да је и вама по нешто говорио о својој љубави. Па реците ми искрено, шта вам је рекао.«

»Немојте ме ништа питати, ја вам не могу рећи ништа«.

На неколико дана иза оног мог сна, седла сам сама у соби. Било је вече. Соба беше осветљена тек само месечевом светлости, а ја сам седла на дивану, који је некако био у присенку.

До мене је допирао весео кикот и певање — у нас је тог вечера било много гостију, но мени је годила самоћа. Та имала сам о многоме да премишљам.

Крај моје душе пролетали су редом сви случајеви из мог живота у последње доба. У запошљивом миљу причуле ми се многе Павлове речи, које ми је казивао у последње доба, кад бејасмо заједно. Не знам, колико сам тако седла. Када се тргох из својих сањарија: на вратих се указа једна моја пријатељица, која је прилично касно дошла.

»Олга, јеси ли ту?« викну завиравши у собу, а када је позвах, уђе и седе уз мене.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

»Имам да ти кажем нешто ново« рече тада.
 »Помисли само, Ружићка је добила од Павла писмо, у којем јој јавља, да је испросио ону девојку, коју су му његови наменули«.

А ја? Нисам пала у несвест, нисам ни вриснула. Та ја сам научена на јаде, под њима сам и очврсла. Знам само, да ми је сво тело обузела нека дрхтавица, а у исти мах осетих, као да ми се крв слива са лица па пада кап по кап на срце; јер када се прихватих чела, беше хладно као лед, а срце ми је тако набујало, да сам мислила, препући ће. Говорити и нисам могла, јер се зуби тако укопаше у усне, да је са њих крв потекла. Тако је то трајало неколико минута, па после сам опет била мирна, или боље да речем: умела сам бити мирна. А тако је и требало да буде. Та у нас је било друштва, а нико, нико није смео знати, шта сам ја осећала.

Изменух са пријатељицом још неколико речи, па онда је позвах, да идемо друштву. И ја сам још тог вечера играла, певала и разговарала на сву меру. Само док сам говорила, био ми је глас тако промењен, да ми се чинило, као да место мене говори нека са свим сграна особа. Тако је протекло цело вече, а тако и цела ноћ. Ја сам легла, али не умем ти рећи, како сам се осећала. Нисам спавала, то знам, али знам, да сам лежала непомично, и да нисам ништа мислила, ама баш ништа. Било је то неко чудновато бесвесно стање. Само сам на грудима осећала неки терет, можда за то, што ми се сузе на очима следише. Нема сумње, да сам могла плакати, било би ми лакше.

Чим је свануло, дигох се, одох Ружићки и рекох јој, да све знам.

Она ми поче казивати, како се том свршетку чуди, јер по његовом казивању, као и по нашању му према мени, надала се она друкчијем свршетку. Рече ми, како га с тога и она и муж јој осуђују а особито му замерају, што им је на неки чудноват начин писао.

»Овако није требао јављати о својој женидби ни најстранијима, а камо ли нама. Замислите само, не рече нам ни имена своје заручнице. Он просто јавља, да се жени, и иште свој новац, који му је сад нуждан. Мој муж је на сву меру огорчен«.

Тако је завршила.

Заистем од ње Павлово писмо, она ми га даде, али је прошло доста времена, док сам га развила. У њему је од речи до речи стојало ово:

„Драга Ружићка! Дошло је време, да вам јавим да сам испросио девојку. Ону исту у Н. Нека ми Ружић нађе стан и нека ми одмах пошаље моје новце а ја кад се вратим, доћи ћу по њих.“

Осим овога, било је у писму том још и већег несмисла. По свему се видило, да је морао јако бити збуњен, кад га је писао. Па видиш, тек тада, када сам прочитала његово писмо, групуше ми сузе. Читала сам то писмо по други, па и по трећи пут, а никако да нађем свезе у мислима. Јадни Павле! Само ја могу знати, шта га је стало, док је написао то писмо.

Сви моји а с њима и Ружићеви почеше га осуђивати, што се дао од својих тако завести, јер да ту девојку није узимао што је волео, о томе су били уверени из небројено много узрока. Та и само његово писмо гонило их је, да тако мисле. Или зар тако пише човек, који се жени од срца? Зар за своју будућу жену није имао ништа друго да каже, већ— ону исту из Н.? Зар је у брак ступао са таквом вољом, да о том кораку није нашао за вредно ништа више да каже, до оно, што је било у писму? Тако су они говорили и најпосле му замерали, што није одмах казао, да тако мора бити, што се и према мени онда није друкчије понашао.

Можеш мислити, како је мени било док сам их слушала.

Од свију, што су га нападали, онајстрожији је био мој ујак. Он је чак тако далеко ишао, да је мислио, Павле се са мном само титрао, и сматрао је цело његово понашање као некарактерно дело. А то га је вређало, јер је замишљао, да је од Павла друкчије поштовање заслужио. С почетка сам мислила, да им ништа не казујем, шта је било међу нама, али кад сам видела, да су га стали све више и више осуђивати, почела сам га бранити казујући им, да се он тим поступком жртвовао.

Они су ме зачуђено гледали.

»Да,« завршим, »он се жртвовао, то вам велим ја, ја, која сам уверена, да ме љуби.«

И тада им приповедих све, све што ето сад знаш и ти. Слушајући ме нису могли доста да се начуде, што га ја браним, ја, којој је он толиких јада нанео. Али ја нисам могла друкчије, јер сам знала, да је том женидбом принео својима велике жртве. Хај, да ли су они све то заслужили?!

На неколико часова после тога рече ми

ујна, да је разговарајући са ујаком о мени и Павлу смислила један план.

»Ујак ти,« започе она, »жели, да ја пишем Павлу, да му кажем, како си ти, а сад по твом казивању и ми, тог уверења, да он тебе љуби, да ти мислиш, да је он човек на свом месту, и да се на ту женидбу склонио само за то, да својима угоди и да их испомогне, па како смо ја и он ради, да вас усрећимо, постараћемо се, да на твој малени мираз додамо толико, колико је њима у овај мах потребно. Рећи ћу му, да он са тим новцем може располагати, како хоће. Нека га понуди својим родитељима као помоћ, нека га поклони сестри за мираз, једном речи нек ради с њим шта хоће, ми га никад нећемо питати, куд га је део. Ја мислим, да ће он нашу добру вољу и поштену намеру разумети, па ако је доиста човек на свом месту, ако је онакав, за каквог га ти држиш, он ће нам за најкраће време јавити, да је од своје пређашње намере одустао и да нам пријатељски предлог усваја.«

Тако моја ујна, а мени чисто криво, што она сумња у Павла, па једва наћох речи, да јој се на њеној доброј вољи захвалим. Најпосле је замолим, да ми остави мало времена, не бих ли о свему размислила. А то сам морала. Знала сам, да је Павле имао мом ујаку много што шта да благодари, јер му је исти огромних услуга чинио; бојала сам се, да му ујна о томе не би што спомињала, и да га том не би можда и нехотице нагонила, да пристане на њен предлог; страховала сам, да он не би ма и за тренутак посумњао, да му се ја можда силом намећем, а то не би ни за свет, па ни онда, да сам га још једаред тако љубила. А најпосле теби, која ето знаш од почетка, какво је моје држање према њему, теби, која ме знаш, готово не треба то ни да кажем. Да не би дакле свега тога било, замолих је, да мени уступи, да ја напишем то писмо. Она се с почетка одунирала но доцији је пристала, али под тим условом, да писмо то напишем код Руџићевих и да га Руџић адресује, јер иначе, вели, неће бити уверена, да сам му писала, и да речем Павлу, да на то писмо одговори њој или самом ујаку.

И — ја сам писала. Рекла сам му све, што ми је било на срцу. Ређала сам у писму мисли своје онако, како је која искрсла. Сећам се, да сам му рекла све, што су ми ујак и ујна наложили. »Ја не стрепим да ћете ме ви криво разумети,« завршила сам, »јер ви ме

познајете, па за то вам и велим: ни за тренутак немојте мислити, да вам се намећем. Све ово казујем вам ја с тога, јер ми се чини, да имам права да пожелим нама обојима срећу. Али и опет вам у свему остављам слободну вољу. Не обзирите се на последице, радите онако како вас учи бог и ваша савест.«

На те речи сећам се врло добро.

Са великим нестрпљењем очекивали смо сви одговор од њега. И одговор стиже. Али какав? Све нас је задивио. Он се изражавао, да није изабрао девојку по родитељској или по братовљој вољи већ по својој, и да његови не требају од њега никакве помоћи. Иза тога писма, које бог зна из каквих узрока и није писао мом ујаку ни ујни већ Руџићу, сви су из моје околине помишљали на њега с гнушањем. А ја? Бог би знао за што, мени се чинило, да они немају право. Ја сам мислила, да они не умеју да појме, како је оном, који из мушкога поноса не може да призна, да се мора да покори туђој вољи; чинило ми се, да не умеју замислити, да има и таквих људи, који из скромности неће да признају, како се другима за љубав жртвовали. А што је писао тако, и после понуде мог ујака, чинило ми се, да је с тога, што је можда његовима и опет мој мираз био мален. Али све је било бадава, ја га у мојој околини никад не могах извинити.

Једно је било до душе, чему сам се и ја зачудила. Ја нисам могла да појмим, како је могао у том писму врећати Руџићеве. Он, који је са Руџићем заједно радио, који је у њиховој кући био примљен као најближи сродник, кога је Руџићка увек, а особито у болести му, пријатељски пазила и неговала, и коме је најпосле Руџић толико добра чинио, да је само његовим заузимањем дошао до онога, што је био — он је све то могао да заборави и да их својим неупутним понашањем вређа. За што? То нико није умео да пронађе. Међу тим се ближио дан његова повратка.

Ја сам за све то време била мученица. Кад онда нисам изгубила памет, нећу никад. Био је до душе један начин, којим бих се ја испомогла била — али тада би и опет patio он, а ја сам га жалила. Кад већ мора бити један живот загорчан, нек не буде његов — нека буде мој! Ја сам се уздала у своју снагу, и манула се свега. Истина да ми је било тешко, јер ја пред светом нисам смела бити друкчија, него онаква, какву су ме знали од пре, а понајтеже ми је

тог корена имамо у старом словенском језику и: *приималиште* и *приемалиште*, *прииманије* и *приеманије*, *приимательнѣ* и *приемательнѣ*, *приимительнѣ* и *приемительнѣ*, *приимѣ* и *приемѣ*, *приимникѣ* и *приемникѣ*, *приимница* и *приемница*, *приимништво* и *приемништво*, *приимѣ* и *приемѣ*, *приимѣ* и *приемѣ*. Осим свега овога још имамо да споменемо глагол *имати*, који има по петој врсти другога раздела садашње време увек *имамъ*, а никад *имамь*. Кад све ово саберемо, онда видимо, да од глагола *имати* и *имати* гласи корен *јѣм* и *јем*. Кад у најчистијим ст. словенским споменицима и у српско-словенским долазе корени *јѣм* и *јем*, онда без сваке сумње не можемо мислити, да су облици у Глаголици Ключеву, Асеманову јеванђелију, Марином јеванђелију, као: *приимѣше*, *вѣземь*, *имѣше* порушени или *kirchenslavisch*. Да су то чисти стари словенски облици, мислим, да нема сумње. А ако су то чисти стари словенски облици, онда и без сваке сумње мора бити чиста српска реч и *јемац*, а никако *zur andern Hälfte kirchenslavisch*. Кад би се могло доказати, да су облици у Глаголици Ключеву, Асеманову јеванђелију и т. д. *имѣши*, *вѣземь*, *приимѣше* русизми, онда наравно и српско *јемац* било би у пола руска реч. Али то не мисли ни сам г. Јагић, колико ја знам и колико су ми његова дела позната, што их је писао у Archiv-у, за то и не могу да се довијем, за што је г. Јагићу *јемац* у пола руска реч.

Миклошић каже за овај случај у *Vergleichende Wortbildungslehre der slavischen Sprachen*, 1876. стр. 104.: *ь* kann ausfallen oder in *e* übergehen: *взми* und *вззми*. У својој *Vergleichende Lautlehre der slavischen Sprachen*, која је доцније 1879. г. изашла, говори опет друкчије на стр. 25. На овој страни навађа *die ь* und *e* enthaltenden formen и вели, да је *јѣм* aus *јем* постало. Али мени се чини, да је најбоље оно, где се прономен и испоређује са кореном *им*. Као што се прономен и састоји из *јѣ* тако и корен *им* састоји се из *јѣм*. Мени се дакле чини, да је *јем* по закону асимилације постало од *јѣм*. Као год што *јѣмо* не може тако гласити, него по закону асимилације мора гласити *јемо*, тако исто и корен *јѣм* мора гласити по закону асимилације

јем или *им*, кад од њега имамо реч. Узели ми сад тумачење овако или онако, доста је, да поред корена *јѣм*—*им* постоји и *јем* у старом словенском језику. А кад постоји *јѣм* и *јем*, онда је јасно, да у српском језику од *јѣм* мора гласити *јемац*, а од *јем* мора гласити *јемац*, дакле да је правилна и чиста српска реч и *јемац* и *јемац*.

Кад ово знамо, онда не смео ни часа посумњати, да је Вук у своме речнику добро прибележио реч *јемац* der Bürge, sponsor, чувши је из народних уста. Тако је исто добро прибележио Вук у своме речнику ове речи, које је чуо у Дубровнику, као: *јемање* das Lesen, *јематва* die Lese, *јемати* н. пр. грођѣ lesen, *јемач*—берач, *јемачица*—берачица, *јемички* н. пр. кош (берачки). Тако је добро прибележио Вук у свом речнику и *јемчити* 1.) *Zur Bürgerschaft auffordern* н. пр. сељаке једнога за другога 2.) Кад хоће што да се шије, па се најпре ујемчи (т. ј. концем раздалеко прихвати). Па све су ове речи прибележене у Вукову речнику и овако: *јемац*, *јемање*, *јематва*, *јемати*, *јемчити*. Кад се ово испореди, како је Вук чуо ове речи, да се говоре у народу овако и онако, са старим словенским коренима *јѣм* и *јем* и са старим словенским речима *приимникѣ* и *приемникѣ*, *имѣ* и *имѣ* и другима, које смо мало час споменули, онда нема сумње, да је и *јемац* као и *јемац* чист, српски облик и да *јемац* никако није *zur andern Hälfte kirchenslavisch*. За већу потврду, да је *јемац* чист, српски облик, споменућу још и стихове из народне једне песме, коју је Вук са пола Косова добио, где је најмање могао утицати руски језик на српски. Та је песма „Мајстор Манојло“ из треће књиге Вукове:

Изгуби се пашина јабука
У Будиму граду бијеломе.
Пушта наша лакога телала,
Телал виче по Будиму граду,
Да се један за другога *јемчи*;
За којег *јемац* не изиде,
Хоће њега паша погубити.
Све се један за другога *јемчи*,
Све богати те за богатога,
Сиромаси један за другога.
За једнога *јемац* не изиде,
За јунака мајстора Манојла.

ИСТОРИЈСКО-ГЕОГРАФСКО ИВЕРЈЕ.

О Д И. Р У В А Р Ц А.

2. а) „Наветник“ и „наветништво“; б) „роборник“; в) „тимени“.

Но па то не спада у рубрику за историјско-географско иверје! То су пусте речи, а шта значе те речи и да ли се могу и у српском језику употребити те речи, то ће казати и пресудити људи од

тога заната, а наиме наши речословци, наши филолози и браничи, што „језикомудро лова ловећи и на стражи стражећи стоје на бранику језика нам народног“, и ако се већ мора и из тих речи истесати ивер, то ивер тај иде у „филологичко иверје“ и по томе у „Vienac“ хрватски а не у српско „Стражи-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

лово“. — Што се залеће тај новајлија и јабанлија у туђу њиву, у туђе ловиште, у туђу ордију и на туђе разбојиште!?

Тако може рећи, и тако ће од прилике зацело рећи и довикнути ко тамо, а наиме онај, који је киван на мене због првог ивера и у опште с тога, што тим иверјем и ситним расправама запремам у овом листу место те други са својим готовим посланицама и брашненицама морају да чекају и чекајући све пуцају и да пукну од нестриљења и од једа те су и за то кивни и на мене, а још више на самога уредника, што даје места у свом листу тим трицама и мекињама, том историјско-географском иверју. Та и онако су господа та сита и пресита већ оних колача, што им „браничи српског језика“ непрестано у уста турају. Па шта ће им још и иверје, ма се како то иверје звало и називало. Иверје је иверје а мекиње су мекиње и не могу никад заменити симите, медене гурабије и шећерлеме Новосадских посластичара!

„Наветник“; „роборник“ и „тимени“!

Шта хоће само тиме тај иверописац, кад он није филолог и не спада у оно коло, које је наш г. А. Сандић повео, и не припада оној дружиници, што је од неког времена почела дизати брање и уставе, „затварати скеле око мора и друмове око приморја, у приморју кулу начинила, око куле гвоздене ченгеле, вјеша цару ходе и хаџије.“ Та он није од тога заната нити се разабера у том, па што се онда плеће у туђе послове? Или ваљда тај немирни дух тражи силом прилике и хоће да заметне кавгу и с том новом дружиницом филолошком, с браничима српског језика? Нека га, нека: ту ће тек награјисати и платити за све!

Боже ме сахрани и од саме помисли такве, и да се ја завађам с том филолошком господом у опште а са браничима српскога језика на по се! Знам ја и познајем врло добро и одавна тај род, ту секту, ту „љуту треклету јерес“, та те Љутице Богдане, те Јолдаше и Дели-Татомире, тога Јовицу Ресавца, те модерне Хахије и Јаничаре, који су љући од самих оних старих Јаничара; познавао сам ја и онога Старину Новака, који се први одвргао у ајдуке, и оних седам брата, седам Даничића, и међ њима Даничића Ђуру; познајем и знам, какве су под каменом гује присојкиње ова данашња четири ускока и међ њима „од Хорвата Мато“; познајем ја добро и Јована Бошковића, и Александра Сандића и Јована Живановића и г. дра Тому Маретића, и знам, какво је одело на њима и како су наоружани они.

„Сваки води по два добра коња,
„Све једнаке коње доратасте,
„Доратасте и путоногасте

„Све једино у ноге лијеве:
„Сваки носи по тридест стријела,
„Сваки носи по двадест пушака,
„Све на један арзлак изгоњене,
„Све на један чакмак догоњене,
„Све на једну бурму завијене;
„Сваки носи зелене гадаре
„Под колане с обадвије стране,
„О појасу сабље Аламанке
„А на њима од челика балче,
„На главе им капе од три вукла,
„На леђима коже од међеда,
„На рамена бијели штитови!“

Од Хорвата Мато има још за појасом „двие Даницкиње“.

Нисам ја тако млад и забораван, да не знам и не памтим, како су сви они прошли и пролазили, који су с „ратоборним нашим словенистама и новим браничима“ посла имали. Сиромах Јован Светић-Хаџић, и сиромах пензионирани капетан Петар Матић из Бингуле! Они су покојни; но ко их је прије рока отерао у хладни гроб? И ето данас на наше очи како је страдао и како страдава сиромах проф. Лекић, а ни крив ни дужан.

Не, не, — далеко тим филолошким ускоцима и хахијама кућа, ако ускоци имају своје куће, и ко би смео и помислити, а камо ићи ли на то, да се њима замери, да их ражљути и изазове! Ја их не волим, дапаче мрзим на њих, што су тако љути, жестоки, немилосрдни и прави арнаути; ал их се уједно и бојим и прибојавам, и стрепим и зебом у срцу, јер знам добро, какви су стручни филолози свуда по целом свету од првога онога филолога у Берлину до последњег у Букрешу; а особито какви су и међу љутима филолозима оне специјалисте: граматичари и који читанке и речнике граде. Али од наших граматичара и градитеља српских читанака нема ни љућих ни свирепијих у целом свету.

Слава и вечита хвала Вуку *самоуку*! Али ових *изучених* филолога и ученика Миклошићевих од покојног Ђуре Даничића до младога доктора Томе Маретића — да те Бог сачува! Ето, шта чини „наука“ и та „знанствена“ обука: од људи прави саме љутице, од челџа зољеве! А како су само један према другом љубазни и како се знају умиљавати и „приказивати“ и уздизати један другог! Оно Живановићево према „Хорвату“ Маретићу, то је „изјатије“ од правила, по ком се они међу собом љубе и гладе и само нас нефилологе ненавиде и ненавидећи чекају само згодне прилике, па да нас разану и метну на муке.

С том господом завађати се не би никако било ни мудро ни паметно; и ја не ћу да им се замерам, већ шта више рад сам, да им се умилим и удворим тим, што ћу им казати, где има ћара за ајдуке;

ја ћу им бити само калауз и показати прстом на ту и ту књигу или књижницу и на ту и ту страну од те књиге и књижнице; и оставићу њима, **извикомљ-дрвци**-ма, суђајама — као што сами себе назваше — да они суде и пресуде и да изврше пресуду своју по пропису свога великога песника, који им „заповедајућим“ тоном кличе:

— — — — — пеци,
„Боди, гуши, натичи и сеци,
„Туци, гули, пали, дери, кољи,
„Царуј, сине, по својојзи вољи!

Истакнуте у почетку речи извадио сам из *историјских* дела и расправа, и ставио сам их под ову рубрику за то, што се у њима огледа нераумевање или рђаво разумевање наших историчара. И почећу с најмлађим међу њима, с Миланом С. Убавкићем, који је недавно пустио у свет дело под насловом: „Историја Срба, по домаћим и страним изворима и писцима, израдио М. С. У. Књига I. Друго са свим прерађено и пошрљено издање. У Београду 1886.“ У тој књизи наићи ће читалац на стр. 158. на: *Вукашин, кога је Душан „на смрти, кад је починуо“ оставио за „наветника“ царства; и на страни 160. за тим још (Вукашин) остављен за „наветника“ и управо сувладаоца младоме Урошу; на стр. 161. цар, царски „наветник“ и т. д. и на истој страни: да се питање о трајању наветништва Вукашинова реши на сабору.* — И кад то прочита благоразумни читалац, знам, да ће се зачудити и као чудећи се повторити неколико пута: оставити за „наветника“; поставити за „наветника“ — „царски наветник“! Нек се чуди читалац, само не треба да се томе и због тога јако чуди г. Милану С. Убавкићу, јер треба да се штеди и остави то јако чуђење за веће и јаче лице!

У „Јавору“ за год. 1884. наићи ће читалац расправу г. проф. Ђорђа Магарашевића под насловом: *Народне песме: „Смрт Душанова“ и „Урош и Мрњавчевићи“* и у тој расправи а у броју 3. на стр. 84. наићи ће: „да је он (Вукашин) не привремени него вечити *наветник* нејаком Урошу“; на страни 85.: „да му Вукашин буде вечити *наветник*“, — и: „је ли Вукашин примио од Душана *наветништво* вечито“. — Па кад и то прочита благоразумни читалац, имаће право, да се још већма и баш јако зачуди, и да се у великом чуду нађе, кад то прочита и помисли, ко пише то и тако, и како је могао тврдити Вукашин, да је он вечити *наветник* и *царски наветник*. Нарочито ће се чудити, кад даље распита и дозна, да је писац тај у „Јавору“ био ученик сениора међу професорима и слушао покојног Гајтлера усред Загреба. Убавкић је само учитељ у *основној* школи, а г. писац у „Јавору“ за год. 1884. професор је у ђимназији, у *средњој* школи. И ко зна,

може бити, да би онај учитељ основне школе могао како тако и оправдати себе и бацити или свалити кривицу са себе на другог, на много јачег и ученијег од себе и казати, да се он онако пишући повео по другом и спотакао. „Та јест и тако је, господо!“ отпоздравља вас Милан С. Убавкић. „Нисам ја у томе крив. Та узмите само моју Историју Срба, коју сам ја год. 1883. издао; па у том првом издању моје Историје нема ни *наветника* ни *наветништва* већ место тога стоји лепо и на стр. 187. и на 191. страни *саветник* и на овом другом месту у загради *наметник*. Ја молим да се то узме у обзир.“

Добро, добро, Милане, једини у мајке! Године 1883., кад си издавао прво издање твоје Историје Срба, знао си, да цар Душан није поставио сину свом Урошу Вукашина за „наветника“ већ само за „саветника“, па како си онда у другом, са свим прерађеном и „поправљеном“ издању могао дати умље за безумље, и бенетати у том другом и „поправљеном“ издању о „наветнику“ и о „наветништву“ Вукашинову? И како си даље могао у том прерађеном издању на стр. 163. написати: „у част његовог (Урошевог) доласка приреди се „лов“, у ком Вукашинови целати убију Уроша 2. дек. 1367. год.“, кад си у првом издању од год. 1883. на стр. 196. и 197. тврдио, „да и Урош није дуго живио после Вукашина, и он је природном смрћу умрло 2. дек. 1371. године, 67 дана после погибије Вукашинове у 35 години свога живота, пошто је царовао 16 година (од 20. дек. 1355. до 2. дек. 1371.)? Милане, Милане, зар си и ти сада тако жедан крви и да не можеш мирно спавати, ако се не призна, да је Урош цар одиста убијен и то баш год. 1367.? Милане, зашто даде умље за безумље?

„Нисам ја толико крив! Ђаво, од искона противник истини и искуситељ од памтивека, натентао ме је, да послушам Панту Срећковића, који ми је обећао, да ће препоручити моју књигу, то „прерађено и попуњено“, но у истини искварено издање Историје Срба, — и да ће у својој рефереди за то искварено и према Пантиним откровењима удешено издање друго рећи: „да је књига та боља од свију досадањих књига ове врсте по духу и правцу, којим је написана“ (види „Јавор“ за год. 1886. стр. 1344.) Ја сам дакле наведен врагом послушао г. Панту и није чудо, што сам једном заведен и обманут пао у вигове и замке старога наветника рода људскога те сам сасвим ослепио тако, да издајући ово друго искварено издање нисам могао да разликујем бело и црно, *наветника од саветника*. Но ја нисам крив за то, већ је управо за то у првој линији крив онај грозни Панта, ишчадије сотонино, а у другој линији, и што се *наветника* Вукашина тиче, крив је г. Чета.“

Какав Чедо и којера Чеду мислиш, несретни човече?

Но па на којег другог Чеду могао бих мислити, до ли на г. Чеду Мијатовића и ја управо њега кривим, што сам и ја грешно мислећи, да велика господо знају што пишу и да знаду, шта управо значи „наветник“ шта ли „наветништво!“

Ено XXXV. књиге Гласника и у тој књизи штудије г. Чедо Мијатовића о Вукашину и Урошу и у тој штудији она места на стр. 152., 184., 190., 191. и 223.; па нека се читалац благоразумни увери, да ли бедим ја или говорим истину. Милан, г. Милан дакле није управо крив, или ако је што крив, то је само у толико крив, у колико је поводљив и што слуша савете вражије, а ја с њим немам више никаква посла, већ са г. Чедом Мијатовићем.

Господин је Мијатовић човек женијалан, то се мора признати, но да ли су женијални људи власни, да дају речима „наветник“ и „наветништво“ значење друго и са свим противно оном значењу, које те речи имају у изворима, по којима је написана поменута штудија, и да ли је г. Чедо што крив, што је својим ауторитетом навео ону „безазлену“ господу, да рашире ту гадну реч „наветник“ и „наветништво“ и у шире и у ниже кругове тако, да је та гадна реч већ неко право грађанства у српском језику задобила, то је друго питање и управо такво питање, за решење којера нисам ја компетентан већ наши „језикомударци и суђаје“. С тога уступама и главнога кривца и оне сукривце скупа са „corpus-om delicti“ надлежним судијама на даље надлежно поступање и уступајући њих не могу да се не згрозим при помисли, шта их сиромаче чека, док дођу у филолошке руке, и кад му — ту мислим само онога средњега, јер први и последњи не спадају овамо, већ тамо, где г. Јован Бошковић, мој стари пријатељ, пашује, и кад му, — кад помислим само — стане Јовица Ресавац, такођер мој давнашњи пријатељ, чатати буквицу илити филолошког левиту па читавши му ту буквицу потегне с Миклошићевим Lexicon-ом Palaeoslovenico - Graeco-Latinum и то не оне прве танке, већ друге дебеле едисије и т. д. и т. д. — јао његовој мајци! Но ја му не помогах, и што није пазио, кад је преписивао или исписивао из Чедине штудије, а знао је и сам, какав му је учитељ његов, како је грозан и „неумолим“ и не зна за пардон нити даје пардона он, нарочито онда и у случају, ако има посла са ђимнасијским професором.

Нека, нек се професори-филолози између себе тару и даве, бар ће им се пре ископати царство, а ми, грешници свагдашњи, данућемо душом и нећемо се трзати.

б) „robornik“. Г. В. Клајић у књизи својој: Ро-

viest Bosne do propasti kraljevstva. U Zagrebu 1882. пише на стр. 228.: „краљ Сигисмундо сматраше га (Хрвоја) најглавнијим *иоборником* својим и своје круне; на стр. 245.: „још недавно најљућег *иоборника* његове власти; на стр. 251. „Сложише се зато главни *иоборници* његови (Хрвоја): Павао Чупор, Иван Горјански и т. д.“ стр. 307. „обћина млетачка удари на војводу Иваниша Влатковића (Јурјевића), најмоћнијег властелина међу Цетином и Неретвом а најљућег *иоборника* његова.“

Наш садашњи „Мато од Хорвата“, г. др. Томо Маретић, сурадник, г. В. Клајићу, уреднику „Vienca“, учиниће своје — те ја не морам ни речи утрошити већ весело приступам к

в) „тимени“, коју је реч наш г. Панта нашао у животу цара Уроша од патријарха Пајсија па наводећи дотично место у својој расправи: Краљ Вукашин убио цара Уроша, Београд 1881. на страни 20. „не остави господ Уроша к тмени земљикъ остати“ примећује под 4.): ова реч, ако није искварена од речи тмина, онда није српска, него мора да је искварена латинска реч tumulus = гомила, могила“, и на стр. 21. реч „volta“, латински tumulus, наши љетовничари пишу „тимени“.

Да је г. Панта Срећковић прочитао „Животе краљева и архијепископа српских“, нашао би и на стр. 99. и на стр. 159. и 317. а могао је и у другим легендама наћи „к тмѣни земљикъ“ и „от тмѣни земљико.“ Па кад већ није знао, шта значи и откуд долази та реч „тимени“, да је ма у који рускословенски или руски речник завирио, не би се морао мучити и тражити корен тој речи у латинском језику. Г. Панта је историчар и то „стручни“ или од заната, па кад је он тај, а зна се већ и у самом Београду, какав је историчар он, што се плеће у науку, у којој се он ни мало не разбира? Г. Јован Бошковић мало се постарао па и одобровољио мало, али не треба г. Панта да на тај рачун грешни, јер Јован је Бошковић ипак филолог, па кад се ражљути, кад му набрекне она филолошка жила а жуч се разлије, онда нек се чува, нек у Турску бежи г. Панта. Још он не зна, шта је филолог и какав је ударац у филолога и у самог старца-филолога. Без старца нема ударца, каже се у опште, а какав је тек ударац филолошког старца! Ја их се бојим, и сви ми, који погрешно пишемо српски, треба да их се бојимо све донде, док се не опаметимо, па се и ми удружимо, те наша велика дружина савлада и протера ту њихову дружину, та четири ускока, те четири дахије, те Мусе Кесеџије, од којих сада при сваком повлаку и кораку морамо да презамо и, што је најстидније, морамо да им се умиљавамо и да их ублажујемо, и пробазујемо им кривце-грешнике.

ЖИСФАК.

ПИСМА ВУКА СТЕФ. КАРАЦИЋА ЛУКИЈАНУ МУШИЦКОМ.

ИЗНОСИ НА ЈАВНОСТ МИЛИВОЈЕ К. БРАНКОВИЋ.

XXX.

У Будиму 13. (25.) маја 1828.

Љубезни и високопочитајемо пријатељу!

Примио сам ваше писмо од 7. овог месеца. Колар каже, да не може прећи у наш закон (највише због срамоте); него би рад знати, какав би посао био *приватнога вишег секретара*, за кога кажете, да бисте га (и као луторана) могли примити (с платом 200 ф. С.М. и кост и квартир). Били ви поред тога приватног секретара и другога морали имати (и каква би разлика у послу између њи двојице била), или би приватни секретар морао свршивати посао и онога? — Што се тиче Коларова карактера, он је човек поштен, не може бити поштенији, и неисказани је љубитељ Славјескога рода ваопште; а што је мален и незнатан, то би младожењи и катанском официру (и то малаго чина) била мана а за секретара је готово све једно. — Јавите ми о том, шта ћу му казати.

За 30 бутела Marienbaderwasser говорио сам г. Берићу. и гледаћемо о идућем пештанском вашару (до 10 дана) да вам се пошљу по жељи вашој.

Луче сам ручао код г. архимандрита Станковића, који вас љубезно поздравља, и каже, да би вам и сам писао, кад би знао, да ћете се ту још бавити.

Не заборавите мога Саве и мене, који са истиним високопочитанијем остајем

Ваш свагдашњи високопочитатељ
и покорни слуга

Вук Стеф. Караџић.

Н. П. Ја сам вама Шафарика за секретара зато пројектирао, што сте ми писали, да вам треба секретар, који би по времену могао директор бити; а знам, да Шафарик није баш најзадовољнији у Новом Саду; а поред свога званија он би и код вас био свој господар.

(Примљено): Вџ Карловицџхъ 18. Маја 1828.

XXXI.

У Бечу 29. Јануарија 1829.

Љубезни и високопочитајемо пријатељу!

Истина да сте Ви мени дужни одговор (ако не два и три), али опет ја, као меншиј, почињем писати. Но шта ћу пре да кажем?

Како сам Вам последњи пут писао, био сам у Србији, и ево ме сад опет у Бечу! Чули сте, да је Добровеки умрџо у Брину (пошавши из Беча у Кракову). За Колајдовића руски ми поп једном, још јесенас, рече, да је *пољудио*! Кешпен ми је писао из Симферопоља и Одесе, а и од Шишкова сам имао писмо скоро. Јесте ли Ви писали Сими Милутиновићу, као што сте ми овде обећали? Како сте задовољни са секретаром? Зашто не дођосте Ви у Беч, као што сам Вам говорио и писао? Ви сте прави немариш за себе! У Будиму сам чуо, да ће све четири новопостављене владике из Карловаца управо доћи у Беч, да благодаре цару. Ако цар успоставља и митрополите (као што је владике почео), јамачно ће Станковић бити митрополит (ако буде по реду мрети), а за Вас може бити да ће се кајати и што Вас је владиком учинио, кад нећете да дођете да му благодарите.

Еда је г. Самуило Илиј под Вашим покровитељством распродао што моји књига? Ја би и њему писао, али сам у Пешти чуо, да се покаљуђерио, пак нити му сад знам имена, ни титуле; него Вас молим, да му кажете мој поздрав, да ми пише, и што буде моји новаца при њему, да ми пошаље (ја седим сад auf der Landstrasse in der Ungargasse Nr. 329. beym Thor die erste Thüre rechts.)

Еда сте песама што јоште скупили? Да ли сте добили и читали Шафарикову нову књигу Über Abkunft der Slaven? У Липисци се штампана под именом Revolution in Serbien (mit einer Karte); мислим, да ће Вам бити врло по вољи (15 табака ја сам већ читао наштампани).

Како би Ви по Славенској (или по Вашој) ортографији написали н. п. *поље, коље, знање, начини, направљени, њега, њему* и т. д.?

Кад се год састанем с г. Гаврилом Меглицким, свагда ме пита за Вас, но не знам шта да му кажем.

Г. Копитар поздравља Вас љубезно.

А ја с истиним високопочитанијем
јесам Ваш покорни слуга

Вук Стеф. Караџић.

КОВЧЕЖИЋ.

КЊИЖЕВНЕ БЕЛЕШКЕ.

— Изашла је у државној штампарији у Београду друга књига „Друштва светога Саве“. У њојви је означена управа друштвена, основна правила преиначена, рад главнога скупа на дан 25. јан. о. г. у дворани велике школе у Београду, извештај председника главнога одбора Свет. Николаје-

вића о раду главнога одбора од 24. авг. прошле год. до 25. јан. о. г., извештај благајников, преглед имовног стања, поздравни главном скупу, имена повереника у местима, у којима нема пододбора, и пододбори, који се склопили у Србији. Најпосле се наводи број чланова до 20. фебр. о. г. у краљевини Србији и ван краљевине. Свега чланова има 5.690, од отих

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

је у краљевини 5.341, а ван ње само 304. Утемељача 1.496, редовних 4.194. По свој прилици биће да је број чланова ван краљевине Србије од 20. фебр. до данас још колико толико порастао, али је срамота мало, да се из целе некадашње војводине и Славоније и Далмације јавило само свега 151. Бачка и Банат заједно имају само 10, само десет (!) чланова. То је жалосно! А за што је то тако? Је ли мало људи (?) у тим крајевима, који би се заузели, да тако друштво добије што више чланова, не можемо да верујемо. Је ли наопако апатија или индиферентност тому крива? Било што му драго, свакако је ало и срамота! Не знамо, колико има друштво повереника у крајевима тима; али биће да их бар у главнијим местима има по више, па је до неба срамота, кад би се само из једнога једитога од наших места јавило само 10 чланова. Понда имамо још образа да се хвалимо својом свешћу и смејмо да уздишемо, како друштво св. Јеронима и Матица у Хрвата, или друштво св. Мохора у Словенаца дивно напредују!

— При читању оцене Л. Томановића на „Ђуру Харамбашу“ од Вида Вулећића-Вукасовића у 21. броју „Јавора“ паде нам и нехотице на ум критика на то исто дело од Фридриха С. Крауса у 39. броју „Magazin“-а од год. 1885. Потражисмо тај број, да сравнимо те две критике. У колико је Томановићева промишљена и трезвена, стварна и литерарна, у толико је Краусова бронзлетна и настрљива, лична и арогантна. Он у неколико набацаних црта прича цео „status quo“ српске и хрватске књижевности, и уплеће ову фразу: „Што се о Вулећићевој приповеци по свима југо-словенским листовима ћути као заливено, не лежи толико у том, што је најпре у злогласном „Словинцу“ изашла, већ у том, што имамо пред собом за иста ремек дело. Југословенски књижевници цвелејају се најнепрестижније али у том су сложни, да правом момку не треба дати главе дићи. Треба се чувати приметити кавку с Вулећићевим окретним пером, с тога је боље ћутањем га утући“. Пре тога пак, говори о нашим и хрватским књижевним друштвима, вели, како се ту ради по шаблони, те да „геније“ не може да дође до правог признања. На другом месту примећује, како су Немци од вајкада умели да пронађу бисер у страним књижевностима и да га достојно оцене, и — сад долази! — како се и он хоће дубље да позабави с Вулећићем. Част и поштење вредном Вулећићу — ми против њега немамо ништа — али можемо и морамо имати против ветроцирвићког и шарлантанског књижевног рада дра Фридриха С. Крауса. Штета, он лепо пише немачки те би могао југословенској књижевности од велике користи бити; али кад узима све олако, као споредан „кнефт“, те тако онда немачком свету и реферирше, онда се не да више ћутати. У току ове године имаћемо још који пут прилике, да прозборимо о том „темељном знаоцу“ југословенских народа и њихове књижевности, за сад ћемо још коју рећи у вези с критиком на „Ђуру Харамбашу“. Г. Краус пребацује српским књижевницима дакле, да се чине и невешти, што је изашла Вулећићева приповетка, те им подиже подлоост. Пре свега мора се рећи, да хула не верује ником те тако и не мисли ни о ком добро што. (Wie der Schelm, ist so denkt er) „Ђуро Харамбаша“ изашао је те, 1885., године а г. Краус већ замера, што се о њему не пишу расправе. Шта се он нама намеће за судца? Мисли ли он, да има права? Ваљда за своје непотпуне, лажне и хотимнице извештаје о нашем народном животу? Боље би било, да се није латио тог посла; па ако и Немци не би имали књиге о нама, не би бар имали ни фалшивикате, а таква оскудница боља је од сумњивог и лажног изобиља. На крају своје „критике“ није г. Краус никако за-

боравио на себе, јер под фирмом уредништва пише, како се међу тим вратио у Беч, после путовања од четрнаест месеца по Босни, Херцеговини и Далмацији, богато оптерећен материјалом о југословенским народима, те се (редакција) може ваљда надати, да ће моћи што год из његовог (Краусовог) пера саопштити. Како то изгледа чисто и невинно а никако баш наметљиво!

— Добили смо Николе Шимића Slike i crte iz seoskog života (изашле у Задру брзотиском „Narodnoga Lista“ 1887.). У књизи је тој на 5 табака (157. страна) 19 омањих слика махом из приморскога живота. Једва да је која од отих „слика и црта“ за себе каква потпуна целина, него су већином тек епизодице, али би криво пристале у какву већу приповетку, ако и јесу по гдегде необрађене, тек у најпростијим потезима исписане као нацрт, као скелет за већи посао. Радо признајемо, да и оваке, какве су, одају, да писац познаје добро своје земљиште и своје људе, па је местимце доказао, и да уме да верно прикаже радости и жалости им, светле и невољне дане, живот и обичаје. Ако су му ово првенчад, могао би се сад и даље отиснути. Него морамо приметити, да нам је језик на много места и сувише неразумљив; а тому, тешимо се, не ће бити толико криво то, што ми ваљда не познајемо толико онога дијалекта, него је тому узрок стил самога писца.

— „Кнегиња Лиза и Гри-Гри“, роман Владимира кнеза Мешчерскога, излази у преводу у Загребским Narodnim Novinama од Марга месеца. Тај роман је наставак романа: „Жене Петроградскога друштва“ од истога писца, а који је пре тога такођер изашао већ у лиску тих новина.

— Изашла је заједно 1. и 2. свеска Јагићева Archiv-a für slavische Philologie за ову (X.) год. с богатим садржајем, с приловима од Миклошића, Мањковскога, Веселовскога (Стара словенска прича о Тројанском рату), И. Руварца (И опет о Мехмед-Сокловићу и српским патријарсима), од Масарика, Трухлара, Поливке, Т. Маретића (Прилог к именима богова балтских Словена), од Облака и Гебауера. — Скоро две третине књиге заузели су критички прикази 49. разних књижевних појава, које спадају у струку, а приказују их А. Брикнер, А. Веселовски, В. Неринг, и преко 40 сам Јагић. (Међу тима је приказана и: I. свеска Скупљених списа Јована Болковића, прва књига Дјела Вука Стеф. Карачића најновијег Београдског издања, Стојана Новаковића расправа: Последњи Бранковићи у историји и народном певању 1456.—1502., Кирстеов превод Његушева Горскога вијенца, и Краузов Смаилагић-Мехо. Ми ћемо донети те приказе и у свом листу, јер су те књижевне појаве и суд о њима једнога Јагића важне у нас.) Осим тога има ситних прилога од К. Стрекеља (две словеначке народне песме као прилог легенди о Алексију), од Бориса Јапанова, од В. Јагића (историјско сведочанство о срп. „коледи“, и о Колаковићу, који је не давно извао сензацију у Загребу својим казивањем нових народних песама), од В. Облака, А. Веселовскога, Богумила Крека, и дра Ј. Хануша (оглед језика јужнословенскога у јужној Италији).

— Јан Влчек из Прага послао нам је наставак свога извештаја о чешкој периодичној књижевности: Међу листовима, које сам пре (види ч. број „Стражилова“) спомену, није ни један чисто научан. Ево сада листови, који се баве цило науком и разним структурама. Прво место заузима: Časopis Musea království českého, основан закључком домаћег музеја у Чешкој пролећем год. 1826. Почео из-

1827. у свескама свака три месеца с натписом: *Časopis společnosti vlastenského Musea v Čechách*; год. 1831. скрати натпис свој у: *Časopis českého Musea*, док г. 1855. не доби натпис, што га и данас има. До 1845. излазило је свака три месеца, год. 1846. свака два месеца, а од 1847. до 1848. сваког месеца, од 1849. до данас излази опет свака три месеца по једна свеска. Уредници су му били све први књижевници у Чеха. Први му је уредник био историограф краљевине чешке и отац народа Фрања Палацки до 1838., за њим четири године Павао Јосиф Шафарик, од 1871. до данас др. Јосип Емлер Ове године ступио је часопис тај у 61. годину. — *Athenaeum*, лист за књижевност и знајствену критику. Излази ево 4 године 15. дана у месецу (осим авг. и септ.) Главни уредник му је проф. философије на чешком универзитету у Прагу др. Тома Масарик. Доноси критике на научна дела не само чешка и словенска него и туђа. Он је главно уточиште свију противника рукописа Краљоворског и Зеленогорског. (Рукописи ти нађени су с почетком овога века као књижевни споменици из XIV. века. Има неколико година, како научењаци доказују, да ти рукописи нису толико стари, него да су писани тек с почетком овога века, на неколико година пре него што су изнесени на јавност, те да су дакле по томе фалсификати. Не давно је једна комисија самих капацитета чешких књижевних испитивала старину ту. Па о резултату тога научног испитивања има у последњој свесци Јагићева Архива извештај самога Ј. Гебауера, којим доказује, да су рукописи ти збиља фалсификат.) — *Časopis pro pěstování matematiky a fysiky*, год. XVI., уређује Август Панек, а издаје задруга чешких математичара. Излази један пут месечно. — *Listy chemické*, год. XI., уређују Карол Праје и Богдан Рајман, професори у чешкој техници, један пут месечно. — *Český mechanik*, год. II. месечник клуба механичара и оптичара у Прагу, један пут месечно. — *Vesník*, год. XVI., илустрован лист за ширење природних наука, уређује проф. Фрања Некут, два пут месечно. — *Listy filologické*, год. XIV., уређује чувени слависта Гебауер и др. Крап, издаје задруга чешких филолога у Прагу, пет пута годишње. — *Časopis českých lékařů*, XXVI. год., уређује проф. др. Емерих Мајкенер и доцент др. Карел Ходоунски, сваке суботе. Сарадници су му најбољи практични медицинари и сви професори чешкога медицинскога факултета. Тај лист је био једино уточиште чешке медицинске науке пре него што је раздељено прашко свеучилиште у чешко и немачко. — *Časopis českého lékařnictva* (фармацевта), год. VI., уређује Јов. Штрјепанек, излази 1. и 15. дана у месецу. — *Právník*, год. XXVI., за науку правну и државну, уређују професори у чешком универзитету др. Борђе Пражак и др. Јосип Ступењки, издаје правничка задруга у Прагу, два пут месечно. — *Samosprávny obzor*, год. VIII, за управу политичну, посебно самоуправу, уређује Карол Чижек, један пут месечно. — *Průběhku archaologické a místopisné*, уређује др. Л. Пич. — *Krok*, год. I., за потребе средњих школа, уређује Пруси, један пут месечно. — Осим тога поред многих педагошких још листова: *Pedagogium*, год. IX, *Beseda učitelská*, *Česká škola*, и т. д. — *Dalibor*, год. IX., за

музику, уредник др. Зелени, сваке суботе. — *Cyrill*, год. XIV., за црквену католичку музику. — *Jevišťe*, год. I., за позориште, уредник И. Сри, излази 1. и 15. у месецу. — *Česká Thalia*, год. I, уредник Ладета, два пут месечно. — *Ženské listy*, г. XV, орган женског производног друштва чешког, уредник Елишка Краснохорска, излази један пут месечно. — Осим тога скоро свака струка има свој орган тако: *Sokol* (за гимнастику), *Stenografické listy*, *Flora*, *Háj*, и т. д.

— Има томе више од године дана, како је овдашњи лист „Наше Доба“ у својим ступцима по целом Српству са неким задовољством доносио грдње и нападаје на „Матицу Српску“ тобоже с тога, што је књижевни одбор на предлог оцењивача одбио „Патницу“, роман Јаше Игњатовића и „Иконију“, спев Душана Кнежевића. У „Нашем Добу“ могло се онда читати, како ће та „монументална“ дела угледати света у лиску његову а за тим и у засебној књизи, те ће онда непристрасна публика моћи достојно осудити рад оних у књижевном одбору „Матице Српске“. Шта више, на „Патницу“ је купљена и претплата, а др. Фридрих С. Краус известио је разметљиво, како ће тај роман превести на немачки, да и та публика дође до тог „ремек-дела“. Но прохујаше дани и месеци, а у лиску „Нашег Доба“ видисмо само почетак „Патнице“ а још никако „Иконије“. Питамо се и нехотице, о што оставља „Наше Доба“ та „ремек-дела“, у својој архиви, да их једу мољци, и о што не пружи већ једаред српској публици ту „здраву и ваљану књижевну храну!“ Штета би било одузети од публике оно, што вреди а уједно и не одржати своју реч. Иначе може та иста публика доћи до уверења, да „Матица Српска“ није имала баш тако неправу, што је „Патницу“ и „Иконију“ одбила, и да су грдње у „Нашем Добу“ били неосновани нападаји, и то у оном милокрвном облику, каквим се од неког доба већ служе неки и неки, кад говоре или пишу о том просветном заводу нашем.

— Немци имају и „новине за дуван и цигаре“. У Бремену излазе такве новине од скоро.

— „Морал књижевне критике“ зове се ново дело Вилхелма Вонда (Лајциг, Енгелман). Писац говори ту о поварености у критици, која се не може доста осудити, јер је има свугде, и у „малих“ и у „великих“. Дело је немачко, но при читању су нам српске прилике јако излазиле пред очи.

— У Паризу изашла је књига: „Аустријски песници-лирици“ од Алфреда Маршана. Писац расправља песничку вредност Морица Хартмана, Јозефине Кнорве, Роберта Хамерлинг и Јеронима Лорма. Још пре више година написао је сличну књигу о Ленау-у, Паолијевој и Фајхтерлебу. Критика хвали та дела, и додаје, да се тиме по Француској шири познавање немачке књижевности. — С наше стране имали бисмо приметити: како би било, кад би се који Србин, који зна француски, подухватио, те Французе с нашом књижевношћу упознао? За цело би му који Париски лист уступио од времена до времена по који стубац, да обавести Французе о оном, што још не знају. Наравно, да би први услов морао бити, да такав Србин није члан ни једне политичке странке, ни у Србији, ни у Аустро-Угарској.

САДРЖАЈ: Бајка о јасици. Песма од Војислава. — На странутици. Приповетка из српског народног живота. Од Милутина Јакшића — Последњи човек. (Петели.) Превео Б. Бранчић. — Олга (Настаска). — Различни јади. (Анакреон.) Превео Б. Бранчић. — Јемац или јамац. Од Јована Живановића. — Историјско-географско иверје. Од И. Руварца. II. — Листак. Писма Вука Стеф. Караџића Лукијану Мушицком. XXX. и XXXI. — Ковчежић. Књижевне белешке.

„СТРАЖИЛОВО“ излази сваког четвртка на читавом табуку. Цена му је 5 ф. вр. на целу годину, 2 ф. 50 н. на по год., 1 ф. 25 н. на четврт год. — За Србију и Црну Гору 14 динара или 6 ф. на годину. — Рукописи се шаљу уредништву а претплата администрацији „Стражилова“ у Нови Сад. — За Србију прима претплату књижара В. Валожића у Београду.